

MÍT SVĚT MÍSTO VĚ SVĚTĚ

V BĚŽNÉ ŠKOLE INFORMACI DOSTANETE, TADY JI MUSÍTE OBJEVIT. TO JE JEDEN ZE ZÁKLADNÍCH ZNAKŮ, JÍMŽ SE VYZNAČUJE VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM MONTESSORI. ROZDÍLŮ JE ALE SAMOZŘEJMĚ VÍC: KLADÉ SE TU DŮRAZ NA SAMOSTATNOST, ZODPOVĚDNOST, TÝMOVOU SPOLUPRÁCI. A NA TO, ŽE ŽIVOT NENÍ SOUTĚŽ, KDO Z NÁS JE LEPŠÍ.

Přijďte se podívat na nás, abych to dokázal sám.“ Tak zní výrok učitelky a pedagožky Marie Montessori, který se stal mottem alternativního hromně-vzdělávacího programu popsaného podle své zakladatelky. Pokud tento systém, kladoucí důraz především na svobodný rozvoj dítěte a jeho samostatnou činnost, vznikl před více než sto lety, v České republice se prakticky rozšířil až v devadesátých letech minulého století. Od té doby u nás, především ve velkých městech, vzniklo celkem již 142 školních zařízení, fungujících na principech montessoriovské pedagogiky (montessoricr.cz). Nejvíce je mateřských škol, následují základní školy prvního stupně a zařízení pro nejmenší děti do tří let. V celé České republice ovšem zatím funguje jen minimum Montessori škol pro adolescenty, tedy děti starší dvanácti let. Od září příštího roku k nim přibude Montessori škola Andílek v pražských Košířích (montessoriandilek.cz).

1 NAŠI ŠKOLU mohou navštěvovat děti od chvíle, kdy se postaví na nohy, tedy zhruba od roku a půl. Dětské skupiny pak ve dvou a půl až třech letech přecházejí do

mateřské školy a v šesti či sedmi do základní školy. Po páté třídě od nás musejí děti odcházet do běžných základních škol nebo na osmiletá gymnázia. Což ne každému vyhovovalo, proto jsme se rozhodli otevřít adolescentní program,“ vysvětluje vedoucí učitelského týmu Radka Jandová motivaci, proč se škola pouští do dalšího rozvoje. Garantem programu je její muž Vítězslav Janda, který má za sebou několik odborných školení a měsíční stáž ve Švédsku, kde se s programem pro adolescenty podrobně seznámil: „Mým hlavním úkolem bude zajistit, aby u nás bylo dětem dobře, aby získaly potřebné vzdělání a zároveň si užily věk, v němž jsou. Mám totiž pocit, že na děti, které v jedenácti nastoupí na osmileté gymnázium, je vyvíjen obrovský tlak. Studentský gymnaziální režim jim zbytečně krátí dětství.“

2 ADOLESCENTNÍ program Montessori klade důraz na komunikaci: „Jak to je na většině škol, když mladí lidé upozorní na nekorektní jednání ze strany učitelů? Většinou se jim dostane odpovědi: ‚Nestěžujte si, nebo dostanete víc práce.‘ Naše společnost funguje nekultivovaně – není správné, aby se kdokoli povyšoval nad druhé, ať už kvůli věku, postavení nebo

Učíme děti spolupráci.
Jistě, kooperace pěti lidí může být náročná, vždyť toho často nejsou schopni ani dospělí, ale zároveň je velice přínosná.

Děti se musí naučit dávat i přijímat zpětnou vazbu. Hodnotit tak, aby druhého neranily, přijímat kritiku pozitivně a poučit se z ní.

z jakéhokoli jiného důvodu. Proto se snažíme vést děti k respektu ke druhým. Chceme, aby si uvědomily, že každý má ve společnosti svou roli a do jejího fungování musí vkládat energii. Někdo víc, někdo méně, což je pochopitelné, protože každý jsme jiný. To je ale potřeba respektovat!“

3 **CÍLEM** adolescentního programu je vychovat z dětí jedince, kteří jsou odpovědní ke své společnosti. Jsou si vědomi svých nedostatků, ale hlavně předností a dokážou je nabídnout a uplatnit. „Pro dospívající děti je důležitá práce ve skupině. V rámci menší komunity si natrénují sociální dovednosti, odpovědnost za své činy i vůči skupině, aby je potom dokázaly aplikovat ve velké společnosti. Je nutné si uvědomit, že stejně důležité jako hard skills (tvrdé dovednosti), tedy znalosti z jednotlivých oborů, jsou i soft skills (měkké dovednosti) neboli kompetence v oblasti chování, kam patří komunikační dovednosti, schopnost spoluprá-

ce, řešení konfliktů a vyjednávání nebo kritické vnímání sebe sama,“ vysvětluje Radka Jandová.

4 **SCHOPNOST** něco vyzkoumat, navíc ve skupině, je další z věcí, které Montessori program rozvíjí. „Sám člověk na mnoho nepřijde. Když začnou spolupracovat dva, dostanou se dál. Zjistí, že spolupráce může být náročná, ale zároveň i velice přínosná. A když spojí síly tým pěti lidí, dokážou mnohem víc. Děti to vnímají a je skvělé to pozorovat,“ těší se na příští školní rok s adolescenty Vítězslav Janda.

Chceme z dětí vychovávat jedince schopné korektního chování a respektu k druhým. Nevedeme je k rivalitě a soutěživosti.

ADOLESCENTI A MONTESSORI

U DOSPÍVAJÍCÍCH JE V MONTESSORI ZÁSADNÍ UČENÍ PROSTŘEDNÍM AKTIVIT.

Hormony

V období puberty, kdy dítě prochází hormonálními změnami, potřebuje mít možnost tvůrčím způsobem vyjádřit své emoce – tancem, hudbou, poezií, divadlem, pohybem nebo třeba keramikou. To mu Montessori systém umožňuje.

Práce

Že jsou peníze hybnou silou lidstva, věděla Maria Montessori už v první polovině 20. století. „Náctiletí“ teprve dospívají, ale chtějí hlavně cítit uznání. Touží být ekonomicky nezávislí, chtějí poznat, jak funguje mechanismus peněz. Musí ovšem pochopit, že každá práce je ušlechtilá, ať je manuální, nebo intelektuální.

Svoboda

V Montessori školách se děti od malička učí, že mají svobodu a zodpovědnost. Svoboda není bezbřehá, musí se dodržovat stanovené hranice. Mají možnost se svobodně rozhodnout, čemu se budou věnovat. Úkol ale musejí zodpovědně dokončit. Funguje princip: Když jsi se pro něco rozhodl, tak to dotáhni. Potřebuješ-li pomoc, tak o ni požádej.

KAŽDÝ DEN SE DOZVÍDÁM NĚCO NOVÉHO

KE VZDĚLÁVACÍMU SYSTÉMU MONTESSORI SE RADKA JANDOVÁ DOSTALA, AŽ KDYŽ JÍ DO PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU ZAČALY DORŮSTAT DCERY. A ZCELA MU PROPADLA.

Ve vaší škole nejsou děti rozdělené do tříd podle věku, jak jsme zvyklí. Jak tedy vypadá třída ve škole Andílek?

Na prvním stupni máme tři třídy. První tvoří skupina pětadvaceti dětí ve věku od prvního do pátého ročníku, z každého asi pět dětí. Skupina je vyvážená i genderově. Vyučující v této třídě musí mít velké manažerské schopnosti, musí umět vymyslet třeba spolupráci prvňáka se čtvřákem. Další třídu tvoří děti z prvního až třetího ročníku, třetí pak děti čtvrtého a pátého ročníku. Tady jsou menší skupiny, dětí je maximálně osmnáct.

V čem je to výhodné?

Děti se učí respektu k druhým i spolupráci. Prvnáci běžně čtou páťákům a ti jim musí naslouchat. Když za mnou přijdou a ptají se na něco elementárního, pošlu je, ať se nejdřív zeptají kamaráda. Což je mimochodem nejvyšší stupeň poznání. Prvním krokem je, že se něco nového dozvím, něco zjistím. V druhé fázi si získané poznatky procvičím a nejvyšším stupněm je, že poznatek srozumitelně předám druhým. Velká skupina s velkým věkovým rozpětím ovšem nevyhovuje každému, děti zde musí být odváznější, samostatnější, průbojnější. Proto máme i rozdělené třídy.

Může k vám třeba ve třetí třídě přestoupit dítě z běžné základky?

Je to výjimečně možné, ale do skupiny přijímáme nejvýše dvě děti z jiného prostředí. V klasických školách nejsou děti tolik vedeny k samostatnosti a vzájemné spolupráci, nemají empatii jako děti v Montessori škole, což by pro skupinu mohlo být náročné. Děti, které přejdou do Montessori z tradiční školy, se hůře dostávají do polohy aktivních a samostatných jedinců v procesu učení.

Jak jsou naopak vaše děti úspěšné při přechodu na jiný typ školy?

V loňském školním roce se všechny naše děti dostaly na školy, kam se hlá-

RADKA JANDOVÁ (40)

- V běžné mluvě bychom řekli, že je učitelka. Tento výraz ale systém Montessori nepoužívá, lze tedy říci, že Radka je průvodkyně v Montessori škole Andílek a zároveň metodická vedoucí týmu.
- Původní profesí je bioložka, později vystudovala mezinárodní vztahy – nejdříve na pražské Vysoké škole ekonomické, studium dokončila v Austrálii. V současnosti dokončuje také studium pedagogiky.
- Se svým mužem Vítězslavem Jandou, který ve škole Andílek rovněž působí, má dvě dcery (12 a 10 let).

V naší škole děti nemají aktovky, domů si nenosí žádnou práci. Učení se odehrává v rámci školy.

sily. Příjmacím zkouškám na osmiletá gymnázia samozřejmě u dětí předcházel stres. Jenomže ne z přijímaček, ale z rodičů! Rodiče dávali najevo obavy, co bude, když děti při přijímacích neuspějí. Naštěstí děti mají vybudovaný silný pocit sebedůvěry a svébytnos-

ti, takže z toho skvěle vybrusily. Když jsme se jich ovšem ptali, co pro ně znamená, že se dostaly na gympl, většinou jim to bylo jedno. Což je důkaz jejich psychického rozpoložení v tomto věku. Děti samy o sobě nemají pocit, že musí zbořit svět – ten v nich povzbuzují dospělí. Naše škola děti nevede k soutěživosti, nemáme známkování. Když někdo v něčem zaostává, ostatní ho chytanou a podpoří.

Chodí k vám děti, jejichž rodiče jsou něčím specifictí?

Z vlastních zkušeností můžu rodiče rozdělit do tří skupin. Do první patří rodiče, kteří vědí, jak Montessori program funguje, a chtějí, aby se jejich dítě tímto způsobem vzdělávalo. Další skupinu tvoří rodiče, kteří se neztotožňují se státním školstvím a hledají zkrátka alternativu. Pro své dítě chtějí to nejlepší a Montessori škola je jednou z variant, i když o ní moc nevědí. Poslední skupinu tvoří rodiče, kteří vědí, že Montessori je „značka, která se nosí“ a znamená bezpečné prostředí a úspěch pro jejich dítě.

Používáte ve vyučování počítače a další moderní technologie?

Jistě, je to zdroj poznání. Máme ovšem dohodu s rodiči, že je používáme až od třetí třídy. Podmínkou je, aby dítě umělo dobře číst a psát. Starší děti pak na počítačích dělají prezentace, používají je jako další zdroj informací. První je ale vždycky kniha.

A je pravda, že děti ve vaší škole nemívají domácí úkoly?

Neříkáme domácí úkol, ale podpora. Jde třeba o pamětní sčítání či odčítání, které mohou dělat s rodiči na procházce. Rodiče pobízíme, aby dětem četli – tím se utvrzuje sociální důležitost dítěte v rodině. Zároveň chceme, aby četly děti rodičům, to je zásadní pro rozvoj slovní zásoby. Rodičům doporučujeme, ať s dětmi chodí do divadla, na výstavy, do přírody. Aby společně co nejvíce poznávali okolní svět. ■